

Odbor za kulturo in izobraževanje

2020/2216(INI)

16.3.2021

MNENJE

Odbora za kulturo in izobraževanje

za Odbor za notranji trg in varstvo potrošnikov

o oblikovanju digitalne prihodnosti Evrope: odprava ovir za delovanje
enotnega digitalnega trga in izboljšana uporaba umetne inteligence za evropske
potrošnike
(2020/2216(INI))

Pripravljalnica mnenja (*): Sabine Verheyen

(*) Postopek s pridruženim odborom – člen 57 Poslovnika

PA_NonLeg

POBUDE

Odbor za kulturo in izobraževanje poziva Odbor za notranji trg in varstvo potrošnikov kot pristojni odbor, da v svoj predlog resolucije vključi naslednje pobude:

1. želi spomniti, da naj bi umetno inteligenco načrtno razvijali, uvajali in uporabljali na pošten in etičen način, pri tem pa uporabljali pristop, usmerjen v človeka, ter dosledno spoštovali vrednote in načela Unije, človekove pravice, svobodo izražanja in obveščanja, pravico do zasebnosti, varstvo podatkov, nediskriminacijo, svobodo in pluralnost medijev ter kulturno raznolikost; poudarja, da je treba v skladu s pravnim okvirom za umetno inteligenco, če naj se zaščitijo naše demokratične družbe in državljani kot uporabniki in potrošniki sistemov umetne inteligence, zagotoviti, da bodo strogo upoštevani temeljne pravice, etični vidiki in pravna varovala; poudarja, da sta preglednost in neodvisen nadzor ključnega pomena za zmanjšanje pristranskosti in preprečevanje vseh oblik diskriminacije in zlorabe ter za zagotavljanje spoštovanja pravne države;
2. želi spomniti, da je treba umetno inteligenco razvijati, uvajati in uporabljati na trajnosten in družbeno odgovoren način, če naj bo etična, pri čemer je treba upoštevati strategijo za enakost spolov, spoštovati kulturno raznolikost, spodbujati digitalno pismenost, premostiti digitalno vrzel ter varovati pravice intelektualne lastnine;
3. poudarja, da sta skladna vizija in strategija na ravni Unije bistvenega pomena, če naj se vzpostavi resnično enotni digitalni trg v družbi, temelječi na umetni inteligenci, ki bo v celoti koristil uporabnikom; ponavlja, kako pomembno je ozaveščati o umetni inteligenci in dvigniti raven pismenosti na področju umetne inteligence; poudarja, da je treba nuditi priložnosti za učenje in usposabljanje, da bo lahko evropska družba pridobila osnovna digitalna znanja in spretnosti ter razumela, kako se umetna inteligenca uporablja, pa tudi tveganja, ki jih lahko prinaša, da bo lahko to tehnologijo v celoti izkoristila v svoj prid in da bodo lahko državljani polno sodelovali na enotnem digitalnem trgu in v družbi; v zvezi s tem ponavlja svoje stališče, da je treba inovacije na področju umetne inteligence in robotike vključiti v izobraževalne načrte, kot je poudarjeno v nedavno sprejetem akcijskem načrtu za digitalno izobraževanje; ponovno poziva Komisijo in države članice, naj poskrbijo, da bo izvajanje in ocenjevanje tega načrta potekalo brez težav;
4. poudarja, da digitalna preobrazba vpliva na izobraževanje, ki bo doživelo najbolj korenito spremembo od uvedbe obveznega šolanja; poudarja, da bo po nekaterih ocenah 65 % otrok, ki danes vstopajo v osnovno šolo, opravljalo nove poklice, ki danes sploh še ne obstajajo; poudarja, da je digitalna pismenost bistvena veščina in da je treba zagotoviti enak dostop do teh veščin in digitalne opreme, kar dokazujejo izzivi poučevanja in učenja na daljavo v času pandemije covid-19; ponovno poziva Komisijo in države članice, naj se temeljito lotijo razlik pri dostopu do informacij, izobraževanja in delovnih mest, ki so posledica digitalne vrzeli, med drugim z ustreznimi naložbami v infrastrukturo, opremo in vire;
5. poudarja, da mora umetna inteligenca postati široko dostopna kulturnim in ustvarjalnim sektorjem po vsej Evropi, da bi ohranili enake konkurenčne pogoje in lojalno konkurenco za vse deležnike in akterje v Evropi;

6. poudarja potencial tehnologij umetne inteligence za kulturne in ustvarjalne sektorje, ki sega od boljšega upravljanja, obveščanja in vključevanja občinstva do asistiranega urejanja vsebin in prevrednotenja kulturnih arhivov, pa tudi asistiranega preverjanja dejstev in podatkovnega novinarstva; poleg tega poudarja potencial rešitev, ki temeljijo na umetni inteligenci, kot so pretvorba besedila v govor in pretvorba govora v besedilo, samodejno podnaslavljanje in prevajanje za boljši dostop invalidov, kot so slepi in slabovidni ter gluhi in naglušni, in drugih ranljivih skupin do kulture, informacij in izobraževanja; poziva, naj kulturni in ustvarjalni sektorji postanejo ena od političnih prednostnih nalog na področju umetne inteligence na ravni Unije, in poudarja, da bi lahko bilo sodelovanje s temi sektorji še posebej koristno pri približevanju inovacij na področju umetne inteligence javnosti ter pri iskanju ustvarjalnih rešitev in možnosti za uporabo umetne inteligence;
7. meni, da Unija v globalni tekmi na področju umetne inteligence ne bi smela še bolj zaostajati, zlasti kar zadeva njeno komercialno uvajanje in financiranje; obžaluje, da kultura niti na nacionalni ravni niti na ravni Unije ni vključena v strategije in politična priporočila v zvezi z umetno inteligenco; poudarja, da se bo z boljšim razumevanjem tveganj in koristi tehnologij umetne inteligence povečalo družbeno povpraševanje po njih in s tem njihov razvoj; v zvezi s tem poziva države članice, naj vlagajo v dejavnosti ozaveščanja o tehnologijah umetne inteligence; poudarja, da je treba v sodelovanju z vsemi deležniki, tudi malimi in srednje velikimi akterji, vzpostaviti jasen pravni okvir za etično, trajnostno in družbeno odgovorno umetno inteligenco, pri katerem bo poudarek na ustvarjalnosti in dostopu do kulture, da bo lahko Unija pri tehnološkem razvoju ter inovacijah in ustvarjanju vrednosti na podlagi umetne inteligence na svetovni ravni prevzela vodilni položaj ter čim bolj izkoristila njene prednosti, hkrati pa ocenila njena morebitna tveganja za družbo;
8. poziva, naj se s sredstvi Unije in držav članic razvijejo programi usposabljanja na področju umetne inteligence za učitelje na vseh področjih in po vsej Evropi; opozarja, da v poklicnem izobraževanju in usposabljanju vladajo posebne potrebe, kar zadeva umetno inteligenco, in poziva, naj se na evropski ravni uporabi sodelovalni pristop, da bi povečali potencial, ki ga ponuja umetna inteligenca v poklicnem izobraževanju in usposabljanju po vsej Evropi;
9. poudarja, da je prenos direktive o avdiovizualnih medijskih storitvah¹ in direktive o avtorskih pravicah² v nacionalno pravo bistvenega pomena za vzpostavitev resnično enotnega digitalnega trga, ki bo spodbujal kulturno raznolikost; poziva države članice, ki tega še niso storile, naj navedeni direktivi čim prej prenesejo v nacionalno pravo; poudarja, da bi morali biti prihodnji akt o digitalnih storitvah in akt o digitalnih trgih ter politike Unije na področju podatkov in vsi drugi prihodnji predpisi o umetni inteligenci, zlasti kar zadeva kulturne in ustvarjalne sektorje, skladni z načeli in obveznostmi iz navedenih direktiv;

¹ Direktiva (EU) 2018/1808 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. novembra 2018 o spremembi Direktive 2010/13/EU o usklajevanju nekaterih zakonov in drugih predpisov držav članic o opravljanju avdiovizualnih medijskih storitev (Direktiva o avdiovizualnih medijskih storitvah) glede na spreminjajoče se tržne razmere (UL L 303, 28.11.2018, str. 69).

² Direktiva (EU) 2019/790 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o avtorski in sorodnih pravicah na enotnem digitalnem trgu in spremembi direktiv 96/9/ES in 2001/29/ES (UL L 130, 17.5.2019, str. 92).

10. poziva Unijo, naj sprejme ukrepe za preprečitev ali zmanjšanje tveganj zaradi negativnih učinkov umetne inteligence ter določi konkretne in uporabne osnovne standarde in pravila, zlasti na občutljivem področju sistemov umetne inteligence pri preprečevanju, odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj, kot je programska oprema za prepoznavanje obrazov;
11. poudarja, da se sektor digitalnih storitev hitro razvija, zato opozarja, da je treba zagotoviti, da novi predpisi ne bodo omejevali odprtosti njegovega trga; poudarja, da mora načelo internetne nevtralnosti ostati temeljni gradnik spletnega okolja;
12. meni, da bi moral okvir za umetno inteligenco temeljiti na preglednosti, razločljivosti, kadar je to ustrezno, in odgovornosti ter zagotoviti spoštovanje pravic in dolžnosti iz splošne uredbe o varstvu podatkov, vključno z načelom najmanjšega obsega podatkov, omejitvijo namena ter vgrajenim in privzetim varstvom podatkov;
13. opozarja, da je lahko umetna inteligenca učinkovito orodje za pomoč pri izvrševanju pravil o spletnih vsebinah, na primer s prepoznavanjem nezakonitih ali škodljivih vsebin, dezinformacij ali lažnih novic, lahko pa se uporabi tudi za pomoč pri izvajanju mehanizma za prijavo in odstranitev vsebin; a hkrati poudarja, da je lahko uporaba umetne inteligence, če ni ustrezno urejena, izziv z vidika temeljnih pravic, zlasti svobode izražanja, pa tudi glede dostopa do informacij, kulturne raznolikosti in pluralnosti medijev; v zvezi s tem opozarja, da je treba pri razvoju, uvajanju in uporabi umetne inteligence v Uniji spoštovati temeljne pravice in pravo Unije; poudarja, da je potrebno posredovanje človeka, saj samodejni mehanizmi, s katerimi se izvršujejo spletna pravila, ne morejo v celoti oceniti konteksta ter lahko privedejo do lažno pozitivnih rezultatov in ovirajo zakonite in poštene dejavnosti; poudarja, da je treba pri uporabi umetne inteligence vedno strogo spoštovati načelo preglednosti in da morajo veljati jasna pravila glede odgovornosti, pri čemer je treba zagotoviti učinkovit pritožbeni mehanizem; poudarja, da bi moral enotni digitalni trg delovati po načelu, da je tisto, kar je nezakonito zunaj spleta, nezakonito tudi v spletu; a hkrati poudarja tudi, da bi moralo to, kar je zakonito zunaj spleta, ostati zakonito tudi v spletu, zlasti kar zadeva temeljne svoboščine, kot je svoboda izražanja;
14. želi spomniti, da je v členu 13 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah o svobodi umetnosti in znanosti zapisano, da mora biti umetnostno ustvarjanje in znanstveno raziskovanje svobodno in da je treba spoštovati akademsko svobodo; opozarja na kršitve umetniške svobode v Evropi, povzete v poročilu o razmerah na področju umetniške svobode iz leta 2020, ki ga je pripravila organizacija *Freemuse*;
15. se zavzema za izčrpne in uporabnikom razumljive informacije o tem, kdaj se umetna inteligenca uporablja, kako deluje in kako se lahko izpodbijajo odločitve, sprejete na njeni podlagi; poleg tega opozarja, da bi se morali rezultati, pridobljeni z umetno inteligenco, uporabljati le za orientacijo, nikoli pa ne kot trden dokaz;
16. ugotavlja, da so velike platforme pridobile ogromne količine podatkov ter raznolik in decentraliziran sistem z odprtimi standardi zamenjale z „ograjenimi vrtovi“ in uporabnike tako priklenile nase; poudarja, da so zato za nekatere trge značilne velike platforme z znatnimi omrežnimi učinki, ki lahko delujejo kot dejanski „spletni vratarji“ digitalnega gospodarstva; zato meni, da je treba uvesti dodatne obveznosti glede varstva

podatkov, preglednosti, izbire za uporabnike in interoperabilnosti, da se zagotovijo enaki konkurenčni pogoji in blaginja potrošnikov;

17. poudarja, da si mora Unija prizadevati za enotna, nedvoumna in posodobljena pravila, ki ne bodo omejevala inovacij na notranjem trgu; zato poziva, naj se v zvezi s samodejnim odločanjem uporabi v človeka usmerjen, uravnotežen in previden pristop, pri katerem bodo spoštovani in varovani temeljne pravice in etični vidiki in ki bo v skladu z veljavnimi regulativnimi okviri, kot so direktiva o avdiovizualnih medijskih storitvah, direktiva o avtorskih pravicah in splošna uredba o varstvu podatkov, pa tudi prihodnji akt o digitalnih storitvah;
18. želi spomniti, da mora konkurenca na področju spletnih storitev kulturnega in ustvarjalnega sektorja v Evropi nujno postati bolj poštena, da bi izravnali učinke povezovanja v mreže in koncentracije na podatkovni trg, od katerih imajo načeloma nepravilne koristi velika digitalna podjetja; v zvezi s tem pozdravlja zakonodajna predloga za akt o digitalnih storitvah in akt o digitalnih trgih, ki bi morala prispevati k nadaljnjemu oblikovanju digitalne prihodnosti Evrope;
19. želi spomniti, da so države članice in institucije EU v skladu z Listino Evropske unije o temeljnih pravicah in Evropsko konvencijo o človekovih pravicah dolžne preprečiti, da bi se z uporabo novih in nastajajočih tehnologij neupravičeno omejevale pravice posameznikov do zasebnosti, varstva podatkov, svobodnega izražanja in zbiranja, nediskriminacije, dostojanstva in drugih temeljnih pravic;
20. izpostavlja, da mora biti Unija pozorna na to, kako se podatki shranjujejo in obdelujejo; poudarja, da je treba zaščititi tudi celovitost podatkov in da zaradi načina, na katerega umetna inteligenca razlaga podatke, ne sme priti do zatiranja ali diskriminacije;
21. poudarja, da so za razcvet evropskega digitalnega trga in za učinkovito in etično umetno inteligenco potrebne ogromne količine kakovostnih in združljivih podatkov; poudarja, kako pomembno je, da se prihodnji politični okviri za umetno inteligenco oblikujejo tako, da bo zagotovljena visoka raven varstva in nadzora nad osebnimi podatki, ki morajo biti obdelani na pravičen, nediskriminatoren način in s soglasjem zadevne osebe, pri čemer je hkrati treba spoštovati vsa pravila v zvezi z varstvom podatkov in zasebnostjo; želi spomniti, da mora biti samodejno algoritmično odločanje vedno pregledno in odgovorno, pri čemer morajo biti ustrezno spoštovane tudi pravice in dolžnosti vseh ustreznih akterjev, da ne bi prišlo do napačne razlage podatkov;
22. meni, da mora Unija, če želi postati vodilna pri uporabi tehnologij, ki so povezane z umetno inteligenco in pri katerih se spoštujejo etični standardi in temeljne pravice, ter ostati konkurenčna na svetovnem digitalnem trgu in izkoristiti ves njegov potencial, povečati svoje zmogljivosti, med drugim s pomočjo Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo (EIT), in sicer tako, da več ljudi spodbudi k temu, da se odločijo za poklicno pot v sektorjih, povezanih z IKT, na primer tako, da usposobi več strokovnjakov za podatke s področja umetne inteligence, pa tudi strokovnjakov na povezanih novih področjih, kot so naložbe z uporabo umetne inteligence in varnost umetne inteligence; poziva, naj se ob upoštevanju tega cilja bolj podpirata vzpostavitev in krepitev mrež, v ospredju katerih je umetna inteligenca, pri čemer je treba še naprej preučevati možnost, da se vzpostavijo vseevropske univerzitetne in raziskovalne mreže,

v ospredju katerih bo umetna inteligenca; poudarja, da bi lahko pomanjkanje specialistov in strokovnjakov za podatke med drugim privedlo do napačne razlage podatkov, kar lahko povzroči pristranskost in izkrivljene rezultate.

INFORMACIJE O SPREJETJU V ODBORU, ZAPROŠENEM ZA MNENJE

Datum sprejetja	15.3.2021
Izid končnega glasovanja	+: 29 -: 0 0: 0
Poslanci, navzoči pri končnem glasovanju	Asim Ademov, Isabella Adinolfi, Christine Anderson, Ilana Cicurel, Gilbert Collard, Gianantonio Da Re, Laurence Farreng, Tomasz Frankowski, Hannes Heide, Irena Joveva, Petra Kammerevert, Niyazi Kizilyürek, Ryszard Antoni Legutko, Predrag Fred Matić, Dace Melbārde, Victor Negrescu, Niklas Nienaaß, Peter Pollák, Marcos Ros Sempere, Domènec Ruiz Devesa, Monica Semedo, Andrej Slabakov (Andrey Slabakov), Massimiliano Smeriglio, Michaela Šojdrová, Sabine Verheyen, Teodoros Zagorakis (Theodoros Zagorakis), Milan Zver
Namestniki, navzoči pri končnem glasovanju	Christian Ehler, Marcel Kolaja

**POIMENSKO GLASOVANJE PRI KONČNEM GLASOVANJU
V ODBORU, ZAPROŠENEM ZA MNENJE**

29	+
ECR	Ryszard Antoni Legutko, Dace Melbārde, Andrej Slabakov (Andrey Slabakov)
ID	Christine Anderson, Gilbert Collard, Gianantonio Da Re
NI	Isabella Adinolfi
PPE	Asim Ademov, Christian Ehler, Tomasz Frankowski, Peter Pollák, Michaela Šojdrová, Sabine Verheyen, Teodoros Zagorakis (Theodoros Zagorakis), Milan Zver
Renew	Ilana Cicurel, Laurence Farreng, Irena Joveva, Monica Semedo
S&D	Hannes Heide, Petra Kammerevert, Predrag Fred Matić, Victor Negrescu, Marcos Ros Sempere, Domènec Ruiz Devesa, Massimiliano Smeriglio
The Left	Niyazi Kizilyürek
Verts/ALE	Marcel Kolaja, Niklas Nienaaß

0	-
----------	----------

0	0

Uporabljeni znaki:

+ : za

- : proti

0 : vzdržani